

Regelen ten aanzien van het onderzoek naar en de winning van delfstoffen in of op het onder de Noordzee gelegen deel van het continentaal plat

(Mijnwet continentaal plat)

NADERE MEMORIE VAN ANTWOORD

(Ingezonden 14 juni 1965)

Nr. 14

De ondergetekende moge vooropstellen, dat hij erkentelijk is voor de snelheid, waarmede de commissie op de door hem ingediende tweede nota van wijzigingen heeft gereageerd. Ook hij is van oordeel, dat een spoedige totstandkoming van het onderhavige wetsontwerp met de daarbij behorende uitvoeringsvoorschriften van groot belang voor ons land moet worden geacht en hij vertrouwt erop, dat het met medewerking van de Staten-Generaal mogelijk zal blijken vertraging in de totstandkoming van de wet te vermijden.

De door de ondergetekende voorgestelde wijzigingen laten zich onderscheiden in een aantal wijzigingen van wetstechnische aard en in een tweetal veranderingen, die van materiële betekenis kunnen worden geacht. Laatstbedoelde wijzigingen zijn:

a. de mogelijkheid van staatsdeelneming in de winning van andere delfstoffen dan aardgas;

b. het schrappen van het bepaalde in artikel 11, eerste lid (oud), waardoor voor aardolie en aardgas niet bindend wordt voorgeschreven, dat uitsluitend winningsvergunningen kunnen worden verleend.

Wat betreft de onder *a* bedoelde wijziging kan worden bevestigd, dat de Regering het vraagstuk van de staatsdeelneming in de winning niet dogmatisch wil benaderen en zich bij het ter zake te voeren beleid zal laten leiden door praktische overwegingen.

In antwoord op de door vele leden gestelde vraag, welke grotere voordelen voor 's lands economie aan een staatsdeelneming in de winning bestaan, moge hij kortheidshalve verwijzen naar zijn uiteenzettingen in de toelichting op de voorgestelde wijziging van de artikelen 9 en 9*a*. Hij moge ten overvloede opmerken, dat deze voordelen niet uitsluitend in het financiële vlak zijn gelegen. Met name schept staatsdeelneming de mogelijkheid een sterkere invloed uit te oefenen op de wijze van uitputting van de aanwezige reserves en ten aanzien van de continuïteit van de voorziening. Voor een rationeel beleid ten aanzien van de aanwezige reserves aan aardolie en aardgas kan deelneming door de Staat in de oliewinning derhalve wenselijk zijn. In dit kader moge de ondergetekende voorts opmerken, dat de Regering op dit ogenblik nog geen beslissing heeft genomen ten aanzien van het vraagstuk van een eventuele exploratie van delfstoffen van staatswege.

Het verheugt de ondergetekende, dat de vele aan het woord zijnde leden zijn zienswijze kunnen onderschrijven, dat het onjuist moet worden geacht bij voorbaat de mogelijkheid om door deelneming in de winning van alle delfstoffen door de Staat een groter resultaat voor de gemeenschap te verwerven uit te sluiten. Deze zienswijze heeft de ondergetekende er mede toe gebracht het bepaalde in artikel 11, eerste lid (oud), te schrappen. Het niet reeds bij de aanvang van de exploratie verlenen van een winningsvergunning voor aardolie en aardgas, betekent overigens in de gekozen opzet geenszins, dat de aanvrager om een opsporingsvergunning voor aardolie en aardgas in het onzekere zou zijn omtrent zijn aanspraken op het verkrijgen van een winningsvergunning en omtrent de exploitatievoorwaarden en de financiële verplichtingen, waaraan hij bij het verkrijgen van een winningsvergunning moet voldoen. De ondergetekende moge erop wijzen, dat deze zekerheid bestaat, doordat thans aan artikel 11, eerste lid (nieuw), van het wetsontwerp het onder *a* bepaalde is toegevoegd. Zonder deze bepa-

ling, zou een houder van een opsporingsvergunning in de nieuwe opzet inderdaad de door de aan het woord zijnde leden bedoelde zekerheid missen, welke ook naar zijn oordeel onontbeerlijk moet worden geacht. Ter verduidelijking moge in dit verband erop worden gewezen, dat de algemene maatregel van bestuur, waarnaar in bedoelde bepaling wordt verwezen, exploitatievoorschriften en financiële voorwaarden zal inhouden. Met de vergunningverlening zal eerst worden aangevangen, nadat de wet met deze uitvoeringsmaatregel en de algemene maatregel van bestuur, bedoeld in artikel 24 van het wetsontwerp, van kracht zijn geworden. Hieraan moge worden toegevoegd, dat in de algemene maatregel van bestuur, als bedoeld in artikel 10, naast de financiële verplichtingen ingevolge de artikelen 8, 8b, derde lid, en 9, eerste lid, tevens zal worden opgenomen het maximumpercentage waarvoor de Staat zich een recht tot deelneming voorbehoudt. Voor wat bitumina betreft gaan de gedachten van de ondergetekende uit naar een maximumpercentage van 50. Bij niet-deelneming in de winning door de Staat ligt het in zijn voornemen te bevorderen, dat de vergunninghouder verplicht zal worden een percentage van de winst aan de Staat af te dragen.

Een eerste verschil in vergelijking met de vroeger voorgestelde regeling is hierin gelegen, dat door de ont koppeling van het opsporings- en het winningsrecht de Staat zich een grotere vrijheid van handelen met betrekking tot het deelnemingspercentage heeft verzekerd, met dien verstande, dat de ondergetekende altijd gebonden zal zijn aan het maximumpercentage, vermeld in de op grond van artikel 10 getroffen algemene maatregel van bestuur. Het tweede verschil bestaat hierin, dat, ingeval geen vondst wordt gedaan, de opsporingsvergunning vervalt na de expiratie van de termijn, waarvoor de vergunning is verleend. In de visie van de ambtsvoorganger van de ondergetekende bleef de winningsvergunning nog gedurende dertig jaren voor de helft van het vergunninggebied in stand, ook al was geen vondst gedaan. Immers, de verplichte afstoting zou na het tiende jaar niet worden voortgezet. Tegen dat systeem heeft de ondergetekende overwegende bezwaren, daar het geenszins uitgesloten is, dat gedurende die laatste dertig jaren in bepaalde gevallen geen voldoende prikkel tot verder onderzoek meer aanwezig is. De heffing van een oppervlakterecht zal naar zijn mening in vele gevallen er niet toe leiden, dat vrijwillig van de vergunning afstand wordt gedaan. Dit is verklaarbaar, omdat bedacht moet worden, dat zodanig recht niet te zwaar op de exploratie of exploitatie mag drukken.

De ondergetekende kan niet, zoals door deze leden wordt gesteld, inzien, dat het voordeel, dat de opsporingsvergunning voor het gehele vergunningsbeleid bij gebreke van een vondst in een betrekkelijk kort tijdsbestek zal vervallen, geen steekhoudend argument kan zijn. In een systeem, waarbij direct een winningsvergunning wordt verleend, is het voor de vergunninghouder bezwaarlijk en niet gebruikelijk een werkverplichting te laten doorlopen tot aan het einde van de vergunningsduur. Het eventueel laten doorlopen van de verplichte afstoting betekent overigens altijd nog, dat eerst na veertig jaren het oorspronkelijke vergunningsbeleid in zijn geheel ter beschikking van de Staat komt. Het behoeft geen betoog, dat bij een verlening van een recht voor een tijdvak van veertig jaren een regeling van de verplichte afstoting niet zodanig kan worden opgezet, dat de vergunninghouder vóór het einde van die termijn geen vergunningsgebied meer over zou hebben. Resumerend moge de ondergetekende dan ook stellen, dat het thans voorgestelde systeem belangrijke voordelen biedt zonder dat aan het door de aan het woord zijnde leden naar voren gebrachte uitgangspunt, dat de gegadigden van tevoren zo concreet mogelijk de voorwaarden kennen, wordt getornd.

Het voorbehoud, dat geen winningsvergunning wordt verleend indien de omstandigheden, waarin de houder van de opsporingsvergunning verkeert, zodanig zijn veranderd, dat het verlenen van de vergunning het algemeen belang zou schaden, is reeds door de ambtsvoorganger van de ondergetekende voorgesteld. Ingeval op deze grond de winningsvergunning wordt geweigerd, staat tegen zodanige beslissing volledig administratief beroep op de Kroon open. De bepaling kan b.v. toepassing

vinden ingeval de vergunninghouder in zodanige ernstige financiële moeilijkheden is geraakt, dat geen voldoende waarborg meer bestaat voor een verantwoorde winning.

Wat betreft de inspraak van de Staten-Generaal inzake het te voeren beleid sluit de ondergetekende zich aan bij de toezeggingen, die zijn ambtsvoorganger ter zake in de memorie van antwoord heeft gedaan. Over de inhoud van de algemene maatregel van bestuur, bedoeld in artikel 10 van het wetsontwerp, zal hij voor de totstandkoming daarvan overleg plegen met de bevoegde kamercommissie.

In antwoord op de door vele leden gestelde vragen met betrekking tot een eventuele staatsdeelneming in de oliewinning moge de ondergetekende het volgende opmerken.

Wat betreft de wijze van deelneming in de oliewinning gaan de gedachten van de ondergetekende uit naar een constructie, die analoog is aan die, welke gevolgd is voor de exploitatie van het Groningse aardgas, met dit verschil, dat in plaats van de maatschap een naamloze vennootschap zal worden gesticht. Dit betekent, zoals trouwens ook reeds uit artikel 9, tweede lid, onder a (nieuw) blijkt, dat in alle gevallen van deelneming de vergunninghouder voor rekening van die naamloze vennootschap zal winnen. De gewonnen delfstoffen zullen in deze opzet door de vergunninghouder voor rekening dier vennootschap worden verkocht. Voor zover thans valt te overzien, zal uit een oogpunt van optimale opbrengst voor de gemeenschap geen behoefte bestaan tot het stichten van een staatsraffinerij en een distributieapparaat voor de verkoop van aardolieproducten. In de te sluiten overeenkomst van samenwerking kan worden gestipuleerd, dat de partner-vergunninghouder een voorkeursrecht heeft op de aankoop van de gewonnen ruwe olie. Tegen een dergelijke clausule zou de ondergetekende geen bezwaren hebben.

De zienswijze van deze leden, dat het wat betreft de staatsdeelneming in de bedoeling van de ondergetekende zou liggen alleen deel te nemen ingeval een deelneming voor de staat financieel aantrekkelijk kan worden geacht, is juist. Zoals eerder werd opgemerkt, zal in de algemene maatregel van bestuur het recht van de Staat tot deelneming tot een maximumpercentage worden opgehouden. Hieruit kan de conclusie worden getrokken, dat de staatsdeelneming in alle gevallen ad hoc zal worden bezien, zodat ook de percentages van de staatsdeelneming verschillend kunnen zijn. De ondergetekende is van mening, dat alleen dan van discriminatie kan worden gesproken, indien de staat in gelijksoortige gevallen tot verschillende beslissingen zou komen. Het enkele feit, dat andere percentages kunnen worden bedongen, betekent naar zijn oordeel dus niet, dat een discriminatoir beleid wordt gevoerd.

Op de vraag van de aan het woord zijnde leden of een aardgasveld van een olieveld kan worden onderscheiden moge de ondergetekende antwoorden, dat zulks in de praktijk wel mogelijk is. In de olieindustrie worden bepaalde, zij het niet altijd dezelfde, normen gehanteerd om vast te stellen of een produktieput een olie- dan wel een aardgasput is. Dit neemt echter niet weg, dat bij de winning van aardolie uit een uitgesproken olieveld toch onvermijdelijk grote hoeveelheden aardgas mede geproduceerd kunnen worden. In een zodanig geval zal het moeilijk zijn een sleutel te vinden voor de beantwoording van de vraag, welke kosten moeten drukken op de oliewinning en welke op de gaswinning, waarin de Staat zou participeren. Bij het uitsluitend door de Staat deelnemen in de gaswinning kan de neiging bestaan een kostenverschuiving te doen plaatsvinden naar de zijde van het aardgas. Het vraagstuk van de kostentoerekening is bij een oliemaatschappij een interne aangelegenheid, waardoor deze problematiek van geringere betekenis is dan in het geval de Staat zou deelnemen in de winning van één dier delfstoffen.

Het oordeel van vele andere leden, dat door de voorgestelde wijzigingen de onderhandelingspositie van de overheid met gegadigden voor een winningsvergunning duidelijk sterker wordt, is in zoverre juist, dat de Minister binnen het toegestane maximum de keuze krijgt van het percentage, waarvoor de Staat kan deelnemen in de winning. Hij onderschrijft overigens, dat dit feit op zichzelf reeds van wezenlijke betekenis moet

worden geacht. Overigens moge hij hieraan toevoegen, dat ook de overige door hem genoemde argumenten van groot belang zijn.

In overleg met de Staatssecretaris van Financiën kan de ondergetekende deze leden mededelen, dat voor de regeling van de vennootschapsbelasting de betaalde bonus in het algemeen zal moeten worden gerekend tot de voortbrengingskosten van het productieapparaat, waarop met ingang van het stadium van de winning mag worden afgeschreven. Daarbij zal in het algemeen het productieapparaat voor de in een bepaalde fase verkregen producerende putten als één geheel moeten worden beschouwd.

Bonussen, betaald voor blokken waar de opsporing niet tot een goed resultaat heeft geleid, zullen daarbij als voortbrengingskosten in de afschrijvingsbasis van de verkregen producerende putten kunnen worden opgenomen.

Met de zienswijze van deze leden, dat het beleid geheel anders kan zijn, wanneer het gaat om de exploitatie van marginale voorkomens dan bij de winning van zeer rijke voorkomens, kan de ondergetekende in zoverre instemmen, dat zulks geldt voor de vraag of en in hoeverre de Staat in de winning zal deelnemen. Ten aanzien van de andere financiële voorwaarden, zoals de heffing van een bonus, een winst-delingspercentage of een „royalty” zullen de vergunninghouders bij iedere uitgifte in gelijke omstandigheden dezelfde lasten te dragen krijgen. Door toepassing van een zogenaamde „sliding-scale royalty” kan intussen worden bereikt, dat een uniforme regeling wordt getroffen op grond waarvan kleinere velden minder zwaar worden belast dan grotere velden.

De Regering beschikt niet over gegevens met betrekking tot de mogelijkheid van het aantreffen van aardolie en aardgas, dan wel van andere delfstoffen in het continentaal plat. Dit brengt overigens niet mede, dat geen afgerond stelsel van vergunningsvoorwaarden zou kunnen worden afgekondigd. Hij moge ter zake onder meer verwijzen naar de z.g. „Regulations” voor het Engelse deel van het plat en een recent afgekondigd Noors Koninklijk besluit, waarin zulk een stelsel voor het Noorse continentaal plat is genomen. De ondergetekende geeft boven het in genoemde regelingen opgenomen stelsel van een vaste royalty de voorkeur aan een „sliding-scale royalty”, waarbij de royalty-heffing progressief stijgt naar mate de hoeveelheid gewonnen delfstoffen toeneemt. Ook de mogelijkheid om te komen tot een verschillend percentage van staatsdeelneming moet in dit licht worden gezien. Alleen op deze wijze kan de gemeenschap optimaal delen in de te verkrijgen resultaten. Hierbij dient te worden bedacht, dat het gaat om de exploitatie van nationale rijkdommen, waarvan het resultaat zoveel mogelijk aan de gehele gemeenschap ten goede behoort te komen.

De verscheidene leden, die bezwaar hebben tegen de in het wetsontwerp geopende mogelijkheid tot staatsdeelneming in de winning van alle delfstoffen, merken allereerst op, dat het argument, dat er een geruime tijd verloopt tussen het moment van het verlenen van een opsporingsvergunning en het begin van een eventuele winning, niet valabel is. Deze uitspraak en de daarvoor gegeven motivering zijn de ondergetekende niet duidelijk. Het feit, dat als regel een geruime tijd verloopt tussen de opsporing en de winning, vindt zijn oorzaak niet in het ontkoppelen van de opsporings- en winningsvergunning, maar in de aard van de onderhavige activiteiten. Het moet de aan het woord zijnde leden bekend zijn, dat met het opsporen van delfstoffen — over welke vergunning ook wordt beschikt — veelal meerdere jaren gemoeid zijn. Door deze omstandigheid kan in de loop der jaren de wenselijkheid opkomen van staatsdeelneming in de winning van een bepaalde delfstof. Het zou daarom niet juist zijn deze mogelijkheid bij voorbaat uit te sluiten, ook al zou voorshands de behoefte aan de deelneming in de winning van een bepaalde delfstof niet worden gevoeld.

Ten aanzien van de moeilijkheden, welke kunnen ontstaan ingeval van niet-deelneming door de Staat in de oliewinning bij de toerekening van opsporings- en produktiekosten van gemengde putten, moge hij de hier aan het woord zijnde leden verwijzen naar hetgeen hiervoren is gesteld.

Het streven de Staat optimaal te doen delen in de met de winning van delfstoffen te behalen resultaten, kan de ondergetekende niet als verwerpelijk zien. Dit streven doet in geen enkel opzicht af aan de waardering, die ook de ondergetekende heeft voor het initiatief, dat door meerdere maatschappijen op het gebied van de opsporing ten toon is gespreid. Het complex van voorschriften, dat de exploratie en exploitatie zal beheersen, zal zodanig ruimte moeten laten, dat de oliemaatschappijen bereid zullen zijn de opsporing ter hand te nemen.

Met betrekking tot het door de ondergetekende gehanteerde argument van de wijze van uitputting, moge worden opgemerkt, dat in de algemene maatregel van bestuur ter zake inderdaad voorschriften zullen worden opgenomen. Deze voorschriften dragen echter een globaal karakter, daar het niet wel mogelijk is op dit punt een uitputtende regeling vast te stellen, gezien de dikwijls uiteenlopende geologische omstandigheden, waaronder moet worden gewerkt. Het deelnemen door de Staat in de winning moet daarom als een complement op bedoelde globale voorzieningen worden gezien en als zodanig van belang worden geacht.

Uit het gestelde in de door de ambtsvoorganger van de ondergetekende ingediende memorie van antwoord en uit zijn mededelingen bij het mondeling overleg met de commissie kan niet de conclusie worden getrokken, dat niet het plan zou hebben bestaan de te stellen voorwaarden duidelijk neer te leggen in de op grond van artikel 10 te treffen algemene maatregel van bestuur. De ondergetekende beoogt eveneens bedoelde algemene maatregel van bestuur een soortgelijke inhoud te doen geven als de Engelse „Regulations”, zodat de verlangde zekerheid wel degelijk zal bestaan. Zoals hij reeds hiervoren heeft geschetst, doet de ont koppeling van de opsporings- en winningsvergunning hieraan geen afbreuk, daar juist met het oog hierop het bepaalde in artikel 11, eerste lid, onder *a* (nieuw) is voorgesteld.

De zienswijze van de aan het woord zijnde leden, dat de bepaling, welke thans is vervat in artikel 8*b*, derde lid, onder *a*, onereus zou zijn, is de ondergetekende niet duidelijk. Het door zijn ambtsvoorganger voorziene stelsel liet de mogelijkheid open, dat bij de aanvaarding van een winningsvergunning voor aardolie of aardgas de vergunninghouder een bonus verschuldigd was over het gehele toegewezen vergunningsgebied, waarbij dus geen rekening zou worden gehouden met de later verplicht af te stoten arealen. Het wetsontwerp voorzagt voorts niet in de terugbetaling van deze bonus ingeval geen succes zou worden geboekt. De door ondergetekende voorgestelde regeling komt dan ook materieel op hetzelfde neer als de vroegere conceptie, nu bepaald is, dat bij niet-verlening van het winningsrecht teruggave daarvan plaatsvindt. Overigens moge hij opmerken, dat in geen enkel land ter wereld, waar een bonus bij de aanvang der vergunning wordt geheven, voorzien is in een teruggave daarvan bij het niet aantreffen van een exploitabele hoeveelheid delfstoffen.

De door deze leden gestelde vraag of de termijn van veertig jaar, gedurende welke een winningsvergunning voor aardolie en aardgas zou gelden, gehandhaafd blijft, kan bevestigend worden beantwoord.

Uit het vorenstaande moge blijken, dat de opvatting van de aan het woord zijnde leden, dat de Regering zonder nadere motivering het toekomstige regime ten opzichte van vergunninghouders in ongunstige zin heeft geaccentueerd, hetgeen ertoe zal leiden, dat de mogelijk aanwezige delfstoffenvorkomens niet of onvoldoende worden ontsloten, niet juist moet worden geacht. Hetzelfde geldt voor de stelling, dat deelneming door de Staat in de winning in de moderne praktijk op dit stuk nauwelijks meer wordt aangehangen.

Tegen een goedkeuring bij de wet van de algemene maatregel van bestuur heeft de ondergetekende overwegende bezwaren. Ter zake moge hij verwijzen naar de opvatting van vele leden, zoals die is neergelegd in het voorlopig verslag, die het juist achten de Minister van Economische Zaken de vrijheid te laten de hoogte van de financiële lasten, die in bedoelde maatregel zal worden neergelegd, te bepalen, welke opvatting terecht door zijn ambtsvoorganger werd gedeeld.

Wat betreft de problematiek van de herziening van reeds verleende rechten moge hij opmerken, dat de daarop in de regeringsverklaring betrekking hebbende passage betrekking heeft op de concessies, welke op grond van de Mijnwet 1810 zijn verleend. Hoewel dit beleid bij het onderhavige wetsontwerp niet aan de orde is, wil de ondergetekende gaarne verklaren, dat uiteraard de beginselen van behoorlijk bestuur zullen worden geëerbiedigd.

Voor de door verschillende leden uitgesproken conclusie, dat de Staat zich zal beperken tot een deelneming in de winning van delfstoffen bestaat geen voldoende grond, zoals kan blijken uit hetgeen de ondergetekende in het begin van deze memorie heeft medegedeeld.

De voordelen, die de Staat in bepaalde gevallen denkt te behalen door zich een deelnemingsrecht in de winning voor te behouden, liggen — de ondergetekende moge dit herhalen — niet uitsluitend in het financiële vlak. Hij moge ter zake naar zijn eerder in de toelichting bij de tweede nota van wijzigingen en in de onderhavige memorie gedane mededelingen verwijzen. Wat betreft de toepassing van de mogelijkheid tot deelneming voorzag het wetsontwerp, zoals dat door zijn ambtsvoorganger was voorgesteld, reeds in een deelneming door de Staat in de winning van aardgas. In de memorie van antwoord werd daarbij concreet medegedeeld, dat de constructie, welke voor de exploitatie van het aardgas in Groningen is gekozen, directe consequenties voor de eventuele winning van ander aardgas zal hebben, ongeacht de vraag of dit gevonden wordt op het continentaal plat dan wel op het vasteland. Met deze zienswijze kan de ondergetekende zich verenigen. Dit betekent derhalve, dat de Staat als regel zal deelnemen in een eventuele aardgaswinning. De beslissing of de Staat al dan niet in de winning van aardolie zal deelnemen, zal van geval tot geval worden genomen.

De ondergetekende is van oordeel, dat aan de door de aan het woord zijnde leden gemaakte opmerking, dat de gegadigden voldoende zekerheid moeten hebben omtrent hun rechten en de winningsvoorwaarden, tegemoet wordt gekomen. Het voorbehoud van artikel 11, tweede lid, dat reeds door zijn ambtsvoorganger is voorgesteld, is zinvol daar met name de positie van de vergunninghouder zodanig kan zijn gewijzigd, dat weigering van de winningsvergunning noodzakelijk is in het algemeen belang. Hij moge in dit verband erop wijzen, dat tegen zodanige weigering van de winningsvergunning volledig administratief beroep openstaat op de Kroon. Aan deze beschouwingen moge nog worden toegevoegd, dat de ondergetekende niet kan inzien, waarom deze regeling wel aanvaardbaar zou zijn voor andere delfstoffen dan aardolie en aardgas, maar niet voor laatstgenoemde delfstoffen. Het door zijn ambtsvoorganger voorbereide wetsontwerp voorzag immers uitsluitend in het direct verlenen van een winningsvergunning voor aardolie en aardgas. Voor de overige delfstoffen was het reeds mogelijk, dat eerst een opsporingsvergunning zou worden verleend, waardoor voor die delfstoffen het bepaalde in artikel 11, tweede lid (oud), gold.

Op de overige door deze leden gestelde vragen moge hij als volgt antwoorden.

1. Blijkens het gestelde in artikel 9, tweede lid, onder a (nieuw), voorziet deze bepaling in het verlenen van medewerking door de vergunninghouder aan de oprichting van een naamloze vennootschap voor de winning van die delfstof. Onder de winning moet in dit verband mede worden verstaan het verrichten van die handelingen, welke nodig zijn om het ruwe produkt af te kunnen zetten. De vergunninghouder en de Staat kunnen uiteraard op vrijwillige basis besluiten een raffinaderij en distributieapparaat voor aardolieprodukten te stichten. Dit laatste valt echter buiten de sfeer van de onderhavige bepaling.

2. In de algemene maatregel van bestuur zal het maximumpercentage van de staatsdeelneming worden vastgelegd. In ieder concreet geval zal de ondergetekende beslissen of de Staat zal deelnemen in de winning en, zo ja, tot welk percentage. Deelneming door derden is alleen mogelijk, indien de Staat en de vergunninghouder daartegen geen bezwaar hebben.

3. Een regeling in algemene zin, zoals in de vraagstelling bedoeld, is niet te geven. Naar de mening van ondergetekende wordt de kostentoe rekening bepaald door de hoeveelheid te produceren delfstoffen, die van geval tot geval verschillend kan zijn.

4. Voor deze vraag moge worden verwezen naar hetgeen ter zake reeds in de memorie van antwoord is medegedeeld.

5. Het belang van de Staat om deel te nemen in de winning van strategische delfstoffen is eveneens gelegen in de omstandigheid, dat daardoor in sterkere mate invloed kan worden uitgeoefend op de wijze van uitputting en ten aanzien van de binnenlandse voorziening.

6. Deze vraag meent de ondergetekende ontkennend te kunnen beantwoorden. In een aantal zeer belangrijke olieproducerende landen is de staatsdeelneming in de winning reeds een gebruikelijke voorwaarde geworden.

7. De deelneming in de winning van aardolie en aardgas moet los gezien worden van de activiteiten van de oliemaatschappijen op het gebied van de be- en verwerking van ruwe aardolie. Het in artikel 9, tweede lid, onder a (nieuw), verankerde recht tot deelneming van de Staat richt zich niet op laatstbedoelde activiteiten.

De ondergetekende kan zich met de sommige leden, die hierna aan het woord zijn, verenigen met het standpunt van zijn ambtsvoorganger, dat historische gronden voor staatsdeelneming in de winning van aardolie ontbreken. Naar zijn mening zijn er echter andere dwingende redenen, die voor het openhouden van de mogelijkheid van staatsdeelneming in de winning van aardolie pleiten. Deze heeft hij reeds omstandig uiteengezet in de toelichting op de voorgestelde wijzigingen, zodat daarnaar moge worden verwezen. Deelneming door de Staat in de winning betekent naar zijn mening niet, dat de Staat te grote financiële risico's op zich neemt. De geopende mogelijkheid tot deelneming impliceert immers niet, dat de Staat mede het risico van de opsporing draagt. Een besluit tot deelneming in de winning zal ongetwijfeld eerst worden genomen, nadat met redelijke zekerheid kan worden aangenomen, dat de vondst exploitabel is.

Het uitgangspunt van zijn ambtsvoorganger, neergelegd in de memorie van antwoord (blz. 10, rechterkolom), dat „ernaar gestreefd wordt ten gunste van de staat financiële voorwaarden te bedingen, die niet minder zijn dan die, welke voor de concessie Groningen gelden”, kan de ondergetekende volledig delen. Het oordeel van de ondergetekende over de wijze, waarop een optimaal resultaat kan worden verkregen, is in het vorenstaande uitvoerig toegelicht.

Met betrekking tot de vraag wat onder staatsdeelneming in de winning moet worden verstaan en welke betekenis moet worden gehecht aan het argument, dat deelneming vanwege de Staat in de winning van delfstoffen, die van strategisch belang kunnen worden geacht, wenselijk is, moge hij verwijzen naar zijn elders in deze memorie gegeven toelichting.

De door deze leden gehuldigde opvatting, dat het nieuwe artikel 11 medebrengt, dat het risico-element vergroot wordt, kan hij niet onderschrijven. Een weigering van de winningsvergunning kan niet gegrond worden op de omstandigheid, dat het algemeen belang de weigering zou rechtvaardigen. Het vereiste voor een weigering is, dat de omstandigheden, waarin de houder van de opsporingsvergunning verkeert, zodanig zijn veranderd, dat het verlenen der vergunning het algemeen belang zou schaden. Dit is een wezenlijk andere eis dan de door deze leden geformuleerde.

Zoals reeds eerder is opgemerkt, zal een bonus niet worden terugbetaald ingeval de opspoorder niet tot een commerciële winning komt. Een dergelijke terugbetaling was ook in de oorspronkelijke tekst van het wetsontwerp niet voorzien. Het enkele feit, dat een winningsvergunning werd verleend, gaf de houder daarvan nog geen waarborg, dat binnen zijn vergunningsgebied aardolie of aardgas aanwezig zou zijn. De betaling van een bonus is zeker geen ongebruikelijke figuur en wordt, naar de praktijk elders heeft bewezen, door de olie-industrie

dan ook aanvaard. Veelal is het zelfs zo, dat de bonus geen vast bedrag is, aangezien de toewijzing van gebieden, waarvoor mijnbouwrechten worden verleend, geschiedt aan degene, die de hoogste bonus aan de Staat aanbiedt.

Op de door enkele leden, die met instemming kennis hebben genomen van het feit, dat in de tweede nota van wijzigingen de mogelijkheid van staatsdeelneming voor de winning van alle delfstoffen is neergelegd, gestelde vragen kan de ondergetekende het volgende mededelen.

De door deze leden bedoelde onderhandelingen kunnen eerst gevoerd worden, nadat de houder van de opsporingsvergunning een winningsvergunning heeft gevraagd. De omstandigheid, dat de aanvrager ook na deze onderhandelingen niet kan instemmen met de aan de vergunning te verbinden voorschriften, verhindert de verlening van de gevraagde vergunning met deze voorschriften niet. Na deze verlening kan de aanvrager ingevolge de wet-B.A.B. tegen het besluit tot verlening beroep instellen bij de Kroon. Wordt dat besluit in beroep gehandhaafd, dan kan de aanvrager vervolgens weigeren de vergunning te aanvaarden.

In dat geval blijft de situatie gehandhaafd, zoals deze bestond vóór de aanvraag van de winningsvergunning. Ook voor het gebied, waarvoor de winningsvergunning is aangevraagd, is de opsporingsvergunning nog van kracht. Aangezien dat, ingevolge artikel 8a van het wetsontwerp, met zich brengt, dat ook voor dat gebied geen winningsvergunning kan worden verstrekt, zullen opsporingsvergunningen onder de beperking worden verleend, dat in een geval als bovenbedoeld de vergunning voor het betrokken gebied ophoudt te gelden.

De ondergetekende deelt de mening van zijn ambtsvoorganger, dat tegen het besluit van de Minister om op de grondslag van het daartoe aan de vergunning verbonden voorschrift van de vergunninghouder de voor staatsdeelneming nodige medewerking te verlangen, ingevolge de wet-B.A.B. beroep kan

worden ingesteld bij de Kroon. In een op grond van deze wet ingesteld beroep beslist de Kroon op de voordracht van de Minister, de Raad van State. Afdeling voor de geschillen van bestuur gehoord. Dergelijke beslissingen vormen een onderdeel van het regeringsbeleid en kunnen dat derhalve bezwaarlijk doorkruisen of bemoeilijken.

De mening van de aan het woord zijnde leden, dat door het openen van de mogelijkheid tot staatsdeelneming in de winning van alle delfstoffen, niet wordt verhinderd, dat de Staat desgewenst zelf de verkenning, opsporing en winning van delfstoffen ter hand neemt, is juist. Overigens zou het denkbaar zijn dat de staat deze activiteiten tezamen met een derde verricht.

De enige leden, die informeerden naar de zienswijze van de ondergetekende inzake de mogelijkheid van een rechtstreekse winning en verwerking door de Staat van aardgas en aardolie, mogen te dezen aanzien worden verwezen naar hetgeen hiervoren is opgemerkt.

Als slotopmerking moge de ondergetekende mededelen, dat bij nadere overweging nog een tweetal wijzigingen in het wetsontwerp wenselijk zijn gebleken. Deze zijn opgenomen in de derde nota van wijzigingen, die hierbij is gevoegd.

Door de in artikel 11, eerste lid, aangebrachte wijziging is de tekst van deze bepaling in overeenstemming gebracht met de in artikel 9, tweede lid, aanhef, gebruikte bewoordingen.

De wijziging van artikel 8b, tweede lid, vloeit voort uit ter zake gevoerd internationaal overleg over de beveiliging van de scheepvaart in verband met de plaats van de mijnbouwinstallaties op het continentaal plat. De zeer recent bij dit overleg bereikte conclusies zijn in de nieuw voorgestelde bepaling verwerkt.

De Minister van Economische Zaken,

J. M. DEN UYL.